

*Terapie sprawców
przestępstw seksualnych
Postępowanie z tymi
sprawcami*

rok akademicki 2023/2024

dr Aleksandra Polak-
Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Przestępczość seksualna

Wprowadzenie

- ▶ Niewiele jest czynów budzących w społeczeństwie większą odrazę niż wymuszanie siłą seksualnej uległości, kalanie dziecięcej niewinności, nie mówiąc już o zabójstwach na tle seksualnym
  - ▶ **Agresja** stanowi główny element przestępstw seksualnych
  - ▶ Agresja seksualna najczęściej znajduje ujście w gwałtach
    - ▶ W licznych badaniach zjawiska, że zdecydowana większość dzieci maltretowanych i wykorzystywanych seksualnie przejawia w życiu dorosłym tendencje do stawania się oprawcą.
    - ▶ Zgodnie z tą teorią gdy ofiara dorasta, staje się silna fizycznie i przebiegła, czerpie ze swych masochistycznych przeżyć energię do sadystycznych zachowań wobec innych i na tej zasadzie z masochisty przeradza się w sadystę
    - ▶ Dewiacyjne skłonności seksualne, podobnie jak i wszelkie inne postacie złego zachowania wynikają z różnych zaburzeń życia rodzinnego, czyli z tego, co od pewnego czasu zwykło się nazywać „dysfunkcyjnością rodziny”.

Sprawcy z zaburzeniami preferencji seksualnych

- ▶ **Osoba z zaburzeniami preferencji seksualnych-** osoba taka odczuwa powtarzający się, nasilony popęd i ma wyobrażenia seksualne dotyczące niezwykłych przedmiotów lub działań. Realizuje ten popęd zgodnie z jego odczuciem i z tego powodu wyraźnie cierpi. Preferencja ta występuje co najmniej od 6 miesięcy. W literaturze podkreśla się też fakt, iż to uzależnienie bądź bodźce są społecznie nieakceptowalne.
- ▶ **Dysfunkcje seksualne są to** dysfunkcje nie spowodowane zaburzeniem organicznym, ani chorobą somatyczną (Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ang. International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems ICD-10)
- ▶ **Sprawcy przestępstw seksualnych –** są to sprawcy przestępstw określonych w w art. 197-203 K.K.- popełnionych w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.
- ▶ Są to m.in.: zgwałcenie, wykorzystanie seksualne osoby bezradnej lub niepoczytalnej, seksualne wykorzystanie zależności, seksualne wykorzystanie małoletniego, propagowanie pedofilii, seksualne wykorzystanie małoletniego, Rozmiar czcionki, uwodzenie małoletniego poniżej lat 15 z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego lub sieci telekomunikacyjnej

Sprawcy z zaburzeniami preferencji seksualnych

Zgodnie z ICD-10 na zaburzenia preferencji seksualnych składają się następujące parafilie:

- ▶ fetyszyzm (F65.0);
- ▶ transwestytyzm fetyszystyczny (F65.1),
- ▶ ekshibicjonizm (F65.2);
- ▶ oglądactwo (F65.3);
- ▶ pedofilia (F65.4);
- ▶ sadomasochizm (F65.5);
- ▶ złożone zaburzenia preferencji seksualnych nieokreślone (F65.6).

Zaburzenia preferencji seksualnych stanowią część zaburzeń niepsychotycznych.

Pedofilia i kazirodztwo

Granica ochrony seksualnej dzieci - uwagi wstępne:

- ▶ **Aktualnie** granice ochrony seksualnej dzieci są wyższe niż w czasach starożytnych – na świecie wahają się na ogół między 14 a 18 rokiem życia. W Polsce granica ta wynosi 15 lat.
  - ▶ Wiek dziecka – ofiary seksualnego wykorzystania jest tak ważny, ponieważ pozwala ustalić dwa fundamentalne aspekty tego zagadnienia: po pierwsze stopień szkodliwości wykorzystania na późniejszy rozwój ofiary, po drugie rodzaj wypaczenia preferencji seksualnych u sprawcy.
  - ▶ Jeśli chodzi o szkodliwość przedwczesnego zaangażowania dziecka w praktyki seksualne, istnieje dosyć powszechne przekonanie, że im młodszy wiek dziecka, tym intensywniejsze i bardziej rozległe będą rozmiary upośledzenia jego funkcji psychospołecznych.

Pedofilia i kazirodztwo

Art. 200. Seksualne wykorzystanie małoletniego

§ 1. Kto obcuje płciowo z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszcza się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadza ją do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. (uchylony).

§ 3. Kto małoletniemu poniżej lat 15 prezentuje treści pornograficzne lub udostępnia mu przedmioty mające taki charakter albo rozpowszechnia treści pornograficzne w sposób umożliwiający takiemu małoletniemu zapoznanie się z nimi, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 4. Karze określonej w § 3 podlega, kto w celu swojego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby prezentuje małoletniemu poniżej lat 15 wykonanie czynności seksualnej.

§ 5. Karze określonej w § 3 podlega, kto prowadzi reklamę lub promocję działalności polegającej na rozpowszechnianiu treści pornograficznych w sposób umożliwiający zapoznanie się z nimi małoletniemu poniżej lat 15.

Art. 201. Kazirodztwo.

Kto dopuszcza się obcowania płciowego w stosunku do wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Zgwałcenie

Art. 197 k.k. Zgwałcenie- doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego groźbą lub przemocą

- § 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.
- § 2. Jeżeli sprawca, w sposób określony w § 1, doprowadza inną osobę do poddania się albo wykonania takiej czynności, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

Przesłanką przestępstwa jest **brak zgody**. Brak zgody musi istnieć w chwili czynu

Żeby wypełnić znamiona- sprawca musi posłużyć się wskazanymi w art. 197 §1 k.k. sposobami.

- ▶ **Osoba doprowadzona do stosunku analnego lub oralnego a wyrażająca w tym czasie zgodę wyłącznie na stosunek waginalny** – jest ofiarą zgwałcenia
- ▶ Zdaniem R. Krajewskiego ewentualna odmowa zapłaty prostytutce za akt płciowy, do którego już doszło, nie czyni z niej ofiary zgwałcenia, bowiem w czasie podejmowania czynności seksualnej istniała jej zgoda na tę czynność.
- ▶ Ofiarą przestępstwa z art. 197 może być jednak osoba trudniąca się prostytutką (może być tak, że prostytutka świadczy usługi polegające na uprawianiu seksu waginalnego i oralnego, absolutnie wykluczając innego rodzaju kontakty, a klient przemocą doprowadzi ją do innej nieakceptowanej formy obcowania płciowego np. analnej).

Obcowanie płciowe, inna czynność seksualna

Obcowanie płciowe

- To takie kontakty o charakterze seksualnym, które obiektywnie zbliżone są do poziomu zażyłości i intymności towarzyszących zwykle spółkowaniu;
- Stosunki analogiczne do spółkowania;

Inna czynność seksualna

- ▶ najbardziej typowa inna czynność seksualna to dotykanie narządów płciowych ofiary;
- ▶ obnażanie się pokrzywdzonego;
- ▶ samogwałt

I KZP 17/99 - z dnia 19 maja 1999 r. w składzie 3 sędziów na pytanie Sądu Okręgowego w Tarnowie

"Inna czynność seksualna" w rozumieniu art. 200 § 1 k.k. (a także w rozumieniu art. 197 § 2 k.k. oraz art. 198 i art. 199 k.k.) to takie zachowanie, nie mieszczące się w pojęciu "obcowania płciowego", które związane jest z szeroko rozumianym życiem płciowym człowieka, polegające na kontakcie cielesnym sprawcy z pokrzywdzonym lub przynajmniej na cielesnym i mającym charakter seksualny zaangażowaniu ofiary."

Zabójstwo na tle seksualnym

- ▶ Zabójstwo seksualne / zabójstwo na tle seksualnym - nie jest to przestępstwo seksualne sensu stricto, ale jest związane z aktywnością seksualną z aktywnością seksualną/ motywowane seksualnie.
- ▶ Zabójstwo jest jednym z przestępstw przeciwko życiu ludzkiemu.

▶ **Art. 148§ 2 (typ kwalifikowany zabójstwa)**

Kto zabija człowieka w związku ze zgwałceniem podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 12, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności.

Cechy wspólne przestępców seksualnych

- ▶ Większość przestępców seksualnych myśli o swoich przestępstwach z wyprzedzeniem (planują, manipulują)
- ▶ Napaść seksualna rzadko jest aktem impulsywnym, chociaż czasami przestępcy seksualni wykorzystują okazję do popełnienia przestępstwa.
- ▶ Zazwyczaj stosują oni kroki wstępne.
- ▶ Sprawcy bardzo często znają swoje ofiary i wykorzystują te relacje, aby stworzyć sytuacje, w których wybrana ofiara może zostać zaatakowana seksualnie".

Jak przestępcy seksualni usprawiedliwiają swoje zachowanie?

- ▶ **Zaprzeczenie**- Zaprzeczanie oznacza, że sprawcy odmawiają przyznania się innym, a czasem nawet przed samym sobą, że dopuścili się napaści seksualnych.

"To kłamstwo. Nigdy tego nie zrobiłem" lub "To nie był tak naprawdę gwałt, ona się na to zgodziła"

- ▶ **Racjonalizacja**- polega na obwinianiu ofiary, innych osób lub okoliczności. Są to sposoby zrzucania odpowiedzialności na kogoś lub okoliczności sytuacji.

"To nie była moja wina, ona mnie uwiodła", "Ona nie opierała się..." lub "Nie wiedziałem, co robię, wypłem za dużo alkoholu..."

- ▶ **Minimalizowanie**- gdy zaprzeczają powadze czynów lub krzywd wyrządzonych ofiarom. Minimalizując swoje działania, sprawcy próbują udowodnić, że to, co zrobili, nie było aż tak wielkim problemem.

„To nie było takie złe - podobało jej się" albo "Tak naprawdę nie zrobiłem jej krzywdy".

Właściwości charakterystyczne dla sprawców seksualnych

- ▶ **Motywacja**- Przesłępcy seksualni często mają nienormalne lub nietypowe zainteresowania seksualne (takie, które są społecznie nieakceptowalne) Np. Pociągają ich seksualnie tylko dzieci. Nie przeszkadza im uprawianie seksu z kimś, kto tego nie chce.
- ▶ **Postawa antyspółeczna**- Niektórzy przestępcy seksualni uważają, że dopuszczalne jest wykorzystywanie innych ludzi / łamanie prawa. Mogą nie rozumieć lub nie dbać o uczucia innych i stawiać na pierwszym miejscu to, czego sami chcą - zrealizować swoje fantazje.
- ▶ **Tło/przeszłość sprawcy** - Niektóre osoby, które były maltretowane, źle traktowane w dzieciństwie lub zaniedbywane, rozwijają negatywne uczucia i przekonania na temat siebie i innych. Chcą przejąć kontrolę nad swoim życiem lub złagodzić ból emocjonalny poprzez agresywne zachowania seksualne wobec innych. Czasem w ten sposób próbują zemścić się za doznane krzywdy.

Właściwości charakterystyczne dla sprawców seksualnych

- ▶ **Manipulują sytuacją**- Przestępcy seksualni tworzą sytuacje, które dają im możliwość popełnienia przestępstwa i w których szanse na złapanie są niewielkie. W przypadku molestowania dzieci, mogą oni stawiać się w sytuacjach, w których są sami z dziećmi i mają nad nimi kontrolę. Gwałciciele często podejmują atak w odosobnionych miejscach
- ▶ **Bezbronne ofiary**- Chociaż odpowiedzialność za przestępstwa seksualne spoczywa zawsze na przestępcach, gwałciciele i molestujący dzieci mogą poszukiwać osób podatnych na wiktymizację.
  - Nie możemy natomiast w żadnym wypadku obarczać winą ofiary. Nie ma znaczenia, jak ofiara wygląda i co ubrała. Mamy prawo nosić to, co uważamy za słuszne. Żadne ubranie/ krótka spódnica nie może być usprawiedliwieniem dla gwałtu.
- ▶ **Ofiary są bezbronne ponieważ**- Są młode, niepełnosprawne lub bezbronne/upośledzone w jakiś sposób
- ▶ **Osoba staje się ofiarą przestępstw seksualnych ponieważ**- Jest sama w odosobnionym miejscu, śpi, znajduje się pod wpływem narkotyków lub alkoholu, cierpi na problemy emocjonalne.

Przestępcy często wybierają ofiary, które nie są w stanie same się obronić.

Najmłodszy przestępcy seksualni

- ▶ Zazwyczaj nastolatki, w wieku **od 13 do 17 lat**
- ▶ Sprawcy to w większości mężczyźni
- ▶ Mają trudności z kontrolą impulsów
  - Ok. 80% ma zdiagnozowane zaburzenia psychiczne
  - 30 do 60%- wykazuje trudności w uczeniu się
  - 20 do 50%- doświadczyło przemocy fizycznej
  - 40 do 80%- doświadczyło nadużyć seksualnych

Czynniki

- ▶ **Przemoc fizyczna lub seksualna** -- ostatnie badania pokazują, że 20-50% młodych przestępców seksualnych doświadczyło przemocy fizycznej, natomiast 40-80% przemocy seksualnej.
- ▶ **Narażenie na agresywne wzorce-** Narażenie na przemoc w rodzinie jest związane z prawdopodobieństwem popełnienia przestępstwa seksualnego w wieku młodzieńczym, - jak również z nasileniem zaburzeń psychoseksualnych
- ▶ **Nadużywanie substancji** - Wskazuje się na duży związek alkoholu/ narkotyków z przestępczością seksualną wśród młodych ludzi
- ▶ **Narażenie na pornografię** - Jedno z ostatnich badań wykazało, że młodzi sprawcy przestępstw seksualnych byli w narażeniu na kontakt z materiałami pornograficznymi w bardzo młodym wieku. Dzieci w wieku 11-12 lat otrzymują od rodziców telefony/ laptopy z dostępem do Internetu (często dostęp ten nie jest kontrolowany).

Typologia

- ▶ **Młodzi sprawcy przestępstw seksualnych, których celem są młodsze dzieci-** do 40% ofiar w tym przypadku to rodzeństwo lub krewni.
- ▶ **Młodzi sprawcy przestępstw seksualnych, których celem są rówieśnicy lub osoby starsze od nich-** napadają głównie na obce osoby (przeważnie kobiety) lub kolegów z grup rówieśniczych
  - Napaści seksualne tych młodych sprawców częściej występują w związku z innymi przestępstwami (np. kradzieżą/ włamaniem)
  - Ta grupa przestępców częściej popełnia swoje przestępstwa w miejscach publicznych niż osoby popełniające przestępstwa przeciwko dzieciom.
  - Młodzież, która popełnia przestępstwa seksualne wobec rówieśników lub osób dorosłych, częściej używa przemocy/ broni i powoduje obrażenia u swoich ofiar niż osoby, które napastują seksualnie dzieci.

Wpływ dzieciństwa

- ▶ Najważniejsza cecha wspólna, która łączy wszystkich seryjnych morderców, to dzieciństwo, a właściwie jego brak lub trudności z nim związane.
- ▶ Seryjny morderca w czasie swojego dzieciństwa uczył się przemocy od swoich opiekunów. Jego rodzice, dziadkowie czy opiekunowie byli po prostu kiepskimi wychowawcami: nadopiekuńczymi, nieopiekuńczymi, niepomocnymi, powściągliwymi, często brutalnymi, trzymającymi się z dala i mającymi bardzo dorosłe wymagania wobec nawet najmłodszych dzieci.

Triada MacDonalda

Trójelementowy zespół zachowań, których współwystępowanie w **dzieciństwie** interpretowane jest jako sygnał rozwijającej się **osobowości patologicznej** lub **antyspołecznej**.

1. okrucieństwo lub znęcanie się nad zwierzętami, szczególnie domowymi (zwierzęta = stanowią „praktykę” dla przyszłego zabijania ludzi)
2. Podpalanie (piromania często stymuluje seksualnie przyszłych morderców)
3. Regularne moczenie się w wieku powyżej 5 lat

Psychopatia

- ▶ **Psychopata** – to osoba o dysfunkcjach poznawczo-emocjonalnych (gr. psyche- dusza, pathos- cierpienie). Psychopata nie musi być wcale jednostką aspołeczną, często jest osobą wysoko uspołecznioną, posiadającą duże grono znajomych, czarującą i przyciągającą ludzi.
- ▶ **Psychopatia to specyficzny rodzaj zaburzenia osobowości charakteryzujący się trzema szeroko rozumianymi wymiarami:** aroganckim i kłamliwym stylem funkcjonowania interpersonalnego, poważnymi deficytami rozumienia, przeżywania i ekspresji emocji oraz mocno zaznaczoną impulsywnością zachowania

Psychopatia

- ▶ Aktualnie obowiązujące na świecie psychiatryczne klasyfikacje chorób i zaburzeń psychicznych (zarówno ICD-10 jak i inne) nie mówią wprost o psychopatycznym zaburzeniu osobowości (choć w opisie kategorii „osobowość dyssocjalna” ICD-10 zawarte jest określenie „obejmuje osobowość psychopatyczną”).
- ▶ Pomimo licznych badań do dziś brakuje zgody co do etiologii i patogenezy psychopatii.
- ▶ Okazuje się, iż niezwykle trudno wyodrębnić poszczególne czynniki bezpośrednio wpływające na wykształcenie się tak specyficznego zaburzenia, jakim jest psychopatia. Koncepcje dotyczące rozwoju psychopatii, umiejscawiane w obrębie tzw. podejścia biologicznego, bazują na założeniu, iż istnieje jakaś określona predyspozycja do psychopatii mająca charakter wrodzony.

Psychopatia

Zaproponowano nawet listę kryteriów najbardziej charakterystycznych dla psychopatii:

- ▶ brak empatii
- ▶ lekceważenie autorytetów oraz zasad społecznych
- ▶ zwiększona skłonność do kłamania i celowego wprowadzania innych w błąd
- ▶ wysoko rozwinięta umiejętność manipulowania ludźmi dla osiągnięcia własnej korzyści
- ▶ wysoki próg odczuwania lęku i strachu – psychopaci nie wiedzą, co to strach, nie odczuwają go
- ▶ brak poczucia odpowiedzialności za własne (niemoralne) postępowanie,
- ▶ tendencja do obwiniania innych ludzi za wszelkie niepowodzenia (sami nigdy nie poczuwają się do winy)
- ▶ silne przekonanie o własnej wyjątkowości, poparte lub nie realnymi osiągnięciami,
- ▶ niski próg dla odczuwania frustracji; psychopata szybko wpada w gniew i zachowuje się agresywnie, jeśli uważa, że ktoś lub coś stoi na drodze do osiągnięcia celu, jaki sobie wyznaczył,
- ▶ ogromna łatwość i umiejętność usprawiedliwiania własnych zachowań, szczególnie tych moralnie podejrzanych; psychopata jest mistrzem podawania racjonalnych wyjaśnień, dlaczego zachował się wyjątkowo wrednie (oczywiście wrednie zdaniem innych, gdyż on nigdy tak nie postrzega swojego zachowania).

Psychopata, socjopata

▶ **Psychopata**- osoba, która cierpi na chroniczne zaburzenie psychiczne (ale nie chora psychicznie) nieprzystosowana społecznie lub wykazująca zachowania agresywne na tle społeczeństwa.

Psychopaci są:

- Niezdolnie do tworzenia schematu przywiązania do innych osób i odczuwania empatii
- Bardzo często o czarującej osobowości
- Osobami manipulującymi
- Starannie planującymi każdy szczegół przestępstwa z dużym wyprzedzeniem
- Jako przestępcy są zimni i opanowani
- Ich przestępstwa są zorganizowane/ starannie zaplanowane, są bardziej wyrachowani i mają tendencję do minimalizowania pozostawionych dowodów.

▶ **Socjopata**- a osoba z zaburzeniami osobowości, która przejawia skrajnie antyspołeczne postawy, nie posiadająca sumienia. Socjopaci są:

- Nerwowi
- Zmienni i skłonni do wybuchów emocjonalnych
- Niezdolni do utrzymania pracy lub pozostania w jednym miejscu przez dłuższy czas
- Zachowania socjopatów są spontaniczne i kończą się pozostawieniem dowodów na miejscu zbrodni

Podobieństwa

Socjopata i Psychopata - podobieństwa

Między **psychopata** a **socjopata** istnieją także pewne podobieństwa, które mogą prowadzić do pomylenia tych dwóch zaburzeń. Trzy główne cechy, które są między nimi takie same to:

1. zarówno socjopata, jak i psychopata mają **antyspołeczne zaburzenie osobowości**;
2. nie mają wyrzutów sumienia (choć czasami socjopata może mieć)
3. okazują pogardę dla wszelkich reguł społecznych i norm prawnych.

Systemy wykonywania kary

Obowiązujący kodeks karny wykonawczy w art. 81 stanowi, że karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie:

- ➔ Programowanego oddziaływania
  - ➔ **Terapeutycznym**
  - ➔ Zwykłym
-
- ▶ System wykonywania kary to bardzo ważna instytucja.
    - ▶ Wskazanie trzech możliwych systemów wykonywania kary pozbawienia wolności opiera się na założeniu, że oddziaływanie na osoby pozbawione wolności osiągnie zamierzony efekt tylko wtedy, gdy po poznaniu i dotarciu do czynników kryminogennych oraz dokonaniu diagnozy zostanie dobrany właściwy system wykonywania kary, a także odpowiednie środki oddziaływania
    - ▶ W celu zapewnienia osadzonym warunków niezbędnych do funkcjonowania w zakładzie karnym dokonuje się ich klasyfikacji.

Systemy wykonywania kary

Karę pozbawienia wolności wykonuje się w systemie:

Programowanego
oddziaływania

Terapeutycznym

Zwykłym

- ▶ W systemie programowanego oddziaływania odbywają- obowiązkowo- karę skazani młodociani, a także dobrowolnie *skazani dorośli, którzy po przedstawieniu im projektu programu oddziaływania wyrażają zgodę na współudział w jego opracowaniu i wykonaniu.*
- ▶ W systemie **terapeutycznym** odbywają karę skazani z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazani za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych, upośledzeni umysłowo, a także uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej.
- ▶ Wszyscy pozostali skazani odbywają karę w systemie zwykłym.

System terapeutyczny

Wprowadzenie

System terapeutyczny:

- ➔ Działalność terapeutyczna na terenie jednostek penitencjarnych podyktowana jest faktem, iż do zakładów karnych trafia duża liczba skazanych z zaburzeniami na tle psychicznym, co może potęgować niedostosowanie w warunkach izolacji penitencjarnej, a także utrudnia późniejszą readaptację do społeczeństwa po wykonaniu kary
- ➔ Prowadzenie specjalistycznych oddziaływań terapeutycznych, jest jednym z podstawowych zadań realizowanych przez Służbę Więzienną. Jest to zjawisko bardzo dynamicznym.
- ➔ Wymaga dopasowania i wypracowania stosowanych metod do zmieniających się warunków i ciągłego poszukiwania nowych rozwiązań.
- ➔ Realizowane procesy terapii opierają się na ugruntowanych metodach, a jednocześnie są wyrazem poszukiwań ciągle nowych i skutecznych sposobów pracy z osobami zakwalifikowanymi do odbywania kary pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym.

System terapeutyczny

Wprowadzenie

System terapeutyczny:

- ➔ Problem uzależnienia od alkoholu oraz odchyłeń normy psychicznej dotyczy skazanych również w innych krajach świata
- ➔ Wg jednego z ostatnich aktualnych raportów Centralnego Zarządu Służby więziennej 30 % osadzonych stanowiły osoby uzależnione od alkoholu, co daje ok. 16 tys. osób na tle całej populacji więziennej

System terapeutyczny

Oddziały terapeutyczne

Zgodnie z brzmieniem art. 96 § 2 kkw karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym wykonuje się przede wszystkim w oddziale terapeutycznym o określonej specjalizacji.

- ➔ Przepis ten konstytuuje istotną regułę dla postępowania ze skazanymi wymagającymi specjalistycznych oddziaływań.
- ➔ Stwarza podstawę dla racjonalnej organizacji pracy terapeutycznej z uwzględnieniem podziału na węższe grupy skazanych, przydzielonych ze względu na rodzaj schorzenia, do odpowiadających ich potrzebom specjalistycznych placówek (oddziałów) terapeutycznych.

System terapeutyczny

Oddziały terapeutyczne

W ramach polskiego systemu penitencjarnego wydzielono cztery typy takich oddziałów przeznaczone odpowiednio dla skazanych:

1. z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo
2. uzależnionych od alkoholu
3. uzależnionych od środków odurzających i substancji psychotropowych
4. niepełnosprawnych fizycznie

System terapeutyczny

Kategorie skazanych art. 96§1

Zatem w systemie terapeutycznym odbywają karę skazani: uzależnionych od alkoholu

1. z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, w tym skazani za przestępstwo określone w art. 197–203 Kodeksu karnego, popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych,
  2. upośledzeni umysłowo,
  3. a także uzależnieni od alkoholu albo innych środków odurzających lub psychotropowych
  4. oraz skazani niepełnosprawni fizycznie – wymagający oddziaływania specjalistycznego, zwłaszcza opieki psychologicznej, lekarskiej lub rehabilitacyjnej z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo
- ▶ **!!** Jeżeli przemawiają za tym względy lecznicze i wychowawcze, w oddziale terapeutycznym mogą odbywać karę także inni skazani, za ich zgodą **!!**

System terapeutyczny

Kategorie skazanych

- ➔ **Skazani niepełnosprawni fizycznie:** osoby kalekie, chronicznie chore, jeżeli te schorzenia wpływają w znacznym stopniu ograniczająco na wykonywanie różnorodnych funkcji ciała ludzkiego.
- ➔ **Również skazani w podeszłym wieku-** jeżeli naturalne funkcje ich organizmu są w znacznym stopniu i w sposób trwały ograniczone
- ▶ **Rozmaitość cech i właściwości patologicznych** charakteryzujących skazanych, kierowanych do terapeutycznego systemu wykonywania kary pozbawienia wolności - przekłada się na wielość specjalności lekarskich i psychologicznych, które będą miały zastosowanie w tym systemie oddziaływania (psychoterapie, psychokorekcja, psychoedukacja, rehabilitacja)

System terapeutyczny

Oddziaływania terapeutyczne-zadania

Do zadań w zakresie stosowania środków oddziaływania terapeutycznego należy:

- ➔ Zapobieganie pogłębianiu się nieprawidłowych cech osobowości,
  - ➔ Przywracanie równowagi psychicznej,
  - ➔ Kształtowanie umiejętności współżycia społecznego,
  - ➔ Przygotowanie do samodzielnego życia
1. Są to właściwości człowieka i sposób postępowania mające bardzo duże znaczenie dla prawidłowego wykonywania kary i następnie pomyślnej readaptacji społecznej.

System terapeutyczny

Kodeks karny wykonawczy stara się dopomóc w prowadzeniu postępowania leczniczego, oddziaływania psychologicznego wobec skazanych poprzez:

- ➔ Dostosowanie wykonywania kary pozbawienia wolności - tj. zatrudnienia, nauczania i stosowania zasad higieny i opieki sanitarnej do wymagań skutecznego leczenia i oddziaływania terapeutycznego
- ➔ Oddziały terapeutyczne są profilowane względem potrzeb skazanych – uzasadnionych stanem zdrowia i potrzebami terapii, istnieje również możliwość uwzględnienia niezbędnych odstępstw od regulaminu w zakresie samego sposobu wykonywania kary. Są to odstępstwa w wykonywaniu kary, które nie naruszają podstawowych praw skazanych, jak też celów, zasad i funkcji wykonywanej kary
- ➔ Np. kształcenie lub organizowanie pracy osobom niepełnosprawnym - organizowane jest dla nich zatrudnienie w warunkach pracy chronionej

System terapeutyczny

Kodeks karny wykonawczy stara się dopomóc w prowadzeniu postępowania leczniczego, oddziaływania psychologicznego wobec skazanych:

- ➔ Dodatkowym, istotnym wychowawczo aspektem jest umożliwienie przebywania w tym systemie skazanym, niespełniającym przesłanek do przebywania w nim. Sprzyja to kształtowaniu odpowiedniej atmosfery wychowawczej, dając dodatkową możliwość pracy ze skazanymi odbywającymi karę w innych systemach.
- ➔ Ich pomoc, np. dla osób niepełnosprawnych fizycznie, szczególnie w zakresie codziennych czynności bywa czasem nieoceniona. Z założenia jest to system przejściowy, z którego po zastosowaniu specjalistycznych oddziaływań nastąpi przeniesienie do systemu zwykłego bądź programowanego oddziaływania

System terapeutyczny

Jeżeli skazani wskutek wyleczenia lub istotnej poprawy stanu zdrowia nie wymagają już odbywania kary w systemie terapeutycznym, to wówczas:

- ➔ Są przenoszeni do odpowiedniego systemu wykonywania kary
- ➔ Podstawę do orzeczenia skierowania do systemu- powinny stanowić badania osobopoznawcze bądź dane zawarte w aktach sprawy karnej - zwłaszcza opinie biegłych psychiatrów lub psychologów

Badania osobopoznawcze, psychologiczne, psychiatryczne

Dobrowolne lub przymusowe

- ➔ Badaniom osobopoznawczym, psychologicznym, a także psychiatrycznym można poddać skazanego za jego zgodą.
- ➔ W razie braku zgody - sędzia penitencjarny może zarządzić przeprowadzenie badań bez zgody skazanego. Wniosek w takiej sprawie może zgłosić administracja zakładu, jeśli uzna to za niezbędne w celu podjęcia decyzji klasyfikacyjnej, zwłaszcza kiedy wchodzi w grę możliwość skierowania do odbywania kary w systemie terapeutycznym
- ➔ Przymusowe badania mogą być też zarządzane przez sędziego penitencjarnego wobec sprawców młodocianych sprawiających trudności wychowawcze lub jeśli do nabycia prawa o warunkowe przedterminowe zwolnienie pozostało im co najmniej 6 miesięcy

Praca na oddziale terapeutycznym

Realizowany przez personel program terapeutyczny łączy w sobie wiele celów

Wśród nich wymienić można m.in.:

- ➔ koordynację metod oddziaływań terapeutycznych z uwzględnieniem ich nadrzędności wobec pozostałych oddziaływań penitencjarnych przy równoczesnym kształtowaniu środowiska skazanych,
- ➔ indywidualizację metod i środków oddziaływań terapeutycznych względem właściwości psychofizycznych skazanych,
- ➔ kształtowanie poczucia odpowiedzialności za swój los,
- ➔ ułatwienie adaptacji do warunków zakładu karnego i efektywnego funkcjonowania poza nim, a także wzbudzania wiary w możliwość prowadzenia satysfakcjonującego życia po wyjściu na wolność

Praca na oddziale terapeutycznym

Założeniem teoretycznym jest:

- ➔ zapewnienie skazanym warunków zapobiegających degradacji fizycznej i psychicznej
- ➔ zapewnienie bezpieczeństwa i atmosfery, w której mają szansę przeorganizować dotychczasowe życie
- Terapia bazuje na funkcjonowaniu społecznym i poznawczo-emocjonalnym skazanego, a jej głównym celem jest wzbudzenie u niego nadziei na lepsze życie oraz wskazanie alternatywnych sposobów widzenia samego siebie i świata.
- Kładzie się nacisk na różnorodne formy zajęć – programy rozwijające umiejętności społeczne, grupa wsparcia, zajęcia ruchowe i ogrodowe, trening relaksacyjny, grupy Anonimowych Alkoholików, Anonimowych Narkomanów czy Klub Abstynenta prowadzone przez wykwalifikowany personel

Terapia sprawców seksualnych

Przestępstwo seksualne należy do zachowań z kręgu obsesyjnych uzależnień, resocjalizacja musi podlegać tym wszystkim regułom, jakie obowiązują w postępowaniu psychokorekcyjnym z alkoholikami, narkomanami itp.

Badania pokazują, że specjalistyczne leczenie przestępców seksualnych może zmniejszyć szanse na ponowne popełnienie przestępstw

- ➔ Ten rodzaj leczenia koncentruje się w szczególności na zmianie nieprawidłowych zainteresowań seksualnych, korygowaniu postaw i przekonań usprawiedliwiających przestępstwa seksualne, zwiększaniu zrozumienia i empatii dla ofiar oraz uczeniu umiejętności zapobiegających ponownemu popełnieniu przestępstwa i pomagających przestępcom prowadzić normalne życie.
- ➔ Tylko specjaliści mogą prowadzić tego rodzaju leczenie. Programy terapeutyczne mogą przyczynić się do bezpieczeństwa społeczności, ponieważ osoby, które uczestniczą w programie, rzadziej popełniają przestępstwa niż osoby, które odrzucają interwencję.

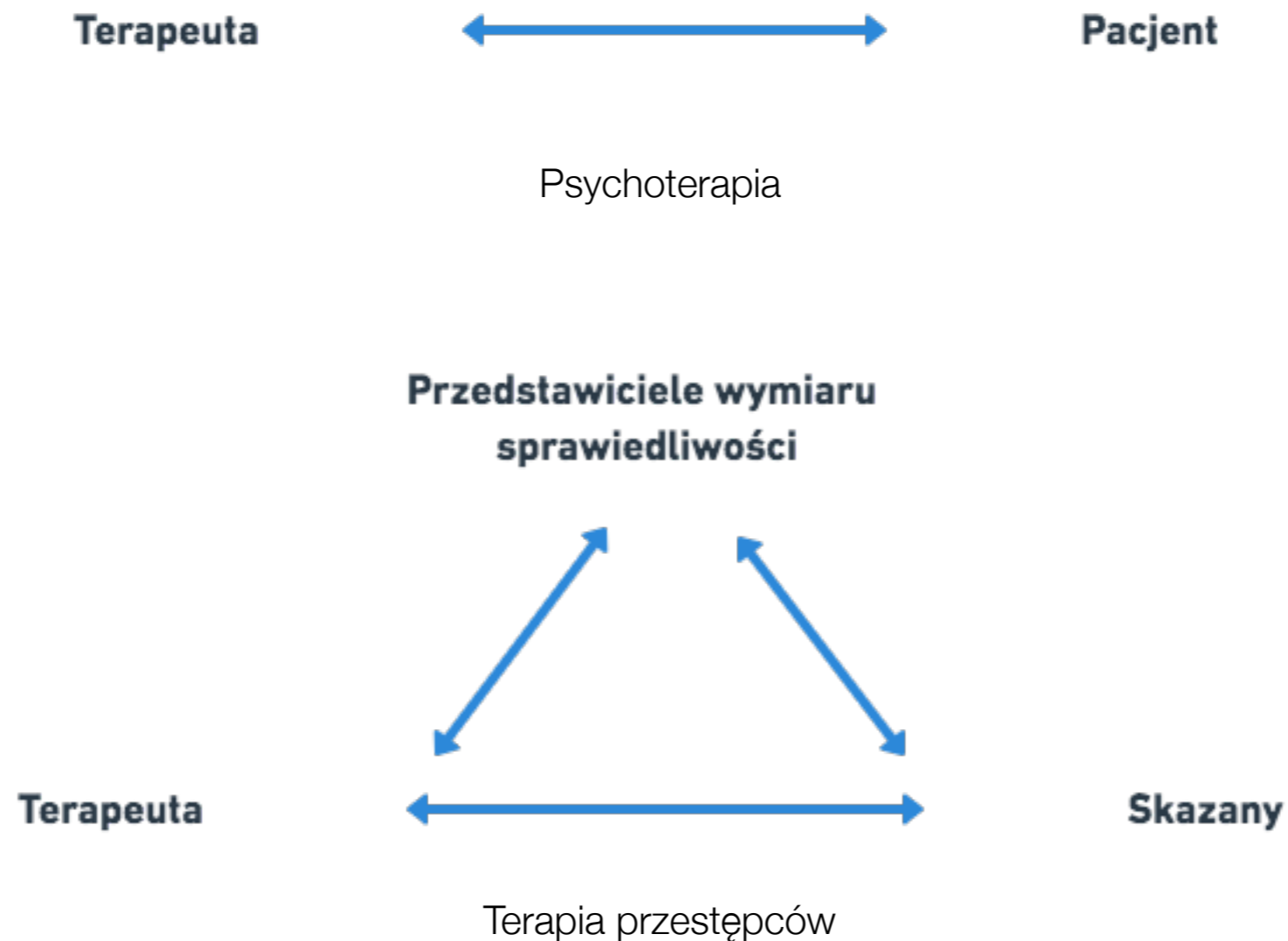
Efektywność terapii

- ▶ Uczestnictwo w terapii zależy w dużej mierze od osadzonego, a jej efektywność od jego motywacji.
- ▶ Dla skutecznego procesu oddziaływań psychokorekcyjnych najistotniejszy jest poziom otwarcia się. Jest on zarazem najtrudniejszy do osiągnięcia u wszystkich osób poddawanych oddziaływaniom terapeutycznym, przy czym u przestępców seksualnych trudność ta bywa zwielokrotniona.

Trójbiegunowa relacja terapeutyczna

Relacja terapeutyczna pomiędzy terapeutą a skazanym różni się od tradycyjnego, dominującego typu relacji obowiązującej w obszarze pomocy psychologicznej czy ochronie zdrowia psychicznego

Farmakoterapia

- ▶ Możliwość zastosowania terapii farmakologicznej jest w obecnym stanie prawnym ograniczona, ze względu na możliwość wywołania groźnych skutków ubocznych.
- ▶ Dotyczy to w szczególności zastosowania androgenów

Czynniki utrudniające pracę

- ➔ Osoby poddane terapii w warunkach ZK są bardzo nieufne. Przyczyną tego stanu rzeczy jest przymusowa konieczność przebywania w zakładzie karnym

Pacjent, który leczy się w warunkach wolnościowych, gdy tak zdecyduje, może nie przyjść, zrezygnować, nigdy więcej nie zobaczy osób, które wraz z nim się leczyły. Natomiast w więzieniu nie ma anonimowości, niezależnie od tego czy skazany będzie kontynuował terapię, czy nie - pozostanie w dalszym ciągu w zakładzie.

- ➔ Dlatego bardzo trudno jest dotrzeć do pacjentów, długi okres czasu zajmuje im otwarcie się.
- ➔ Charakterystyczną cechą pacjentów w warunkach izolacji jest również to, że po opuszczeniu zakładu niezwykle rzadko szukają pomocy w grupach wsparcia.

Możliwe trudności terapeutyczne

Szczególna grupa: socjopaci / psychopaci

- ➔ Terapia socjopatów/psychopatów w warunkach więziennych stanowi bardzo złożone zagadnienie. !
Podstawą podejmowanych zadań korekcyjnych wobec jednostek socjopatycznych/psychopatycznych powinna być diagnoza zmiennych osobowościowych oraz ich powiązania z czynnikami sytuacyjnymi

Trudności w oddziaływaniach korekcyjnych wobec tego rodzaju sprawców wynikają z kilku przyczyn:

- ➔ Cechy psychopatyczne kształtują się bardzo wcześnie w rozwoju osobniczym, a pobyt w więzieniu prowadzi do ich nasilenia – przede wszystkim do wzrostu pobudliwości i niesubordynacji, a jednocześnie do zmniejszenia samokontroli i samokrytycyzmu.
- ➔ Tego rodzaju skazani najczęściej uczestniczą w zajęciach wbrew swojej woli i spostrzegają działania terapeutyczne jako grę. W tej sytuacji celem więźnia jest oszukanie terapeuty poprzez udawanie skruchy i chęci odkupienia winy, a w końcu ostateczny powrót do wcześniejszych zachowań
- ➔ Natomiast trzecia trudność polega na tym, że psychopaci potrafią znakomicie symulować poprawę zachowania w sytuacji uzyskiwania korzyści – postępy w terapii znikają wówczas, gdy określone zachowanie przestaje być nagradzane.

Terapia osób uzależnionych w jednostkach penitencjarnych

Podsumowanie:

- ➔ Pomimo iż przybywa nowych oddziałów terapeutycznych, to jednak wciąż jest ich o wiele za mało, gdyż oczekujących na objęcie terapią jest z roku na rok coraz więcej. Podkreśla się konieczność podwojenia liczby oddziałów. Skazani zakwalifikowani do objęcia ich terapią muszą czekać na jej rozpoczęcie.
- ➔ Działania terapeutyczne są podejmowane w ramach programów terapeutycznych i Indywidualnych Programów Terapeutycznych, opracowywanych dla każdego skazanego z osobna. Na oddziałach terapeutycznych pracuje zespół terapeutyczny, w skład którego wchodzi: psycholog, terapeuci, wychowawcy, lekarze i pielęgniarki
- ➔ Na oddziałach terapeutycznych prowadzi się różnorodną działalność: funkcjonują grupy terapeutyczne, rozwoju duchowego i osobistego, wsparcia, prowadzone są wykłady, terapie indywidualne oraz różnorodne treningi: asertywności, zapobiegania nawrotom picia, wyrażania złości, relaksacji i komunikacji

System terapeutyczny

Realizowany jest przede wszystkim:

- ➔ W 85 oddziałach terapeutycznych dla skazanych z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi, jak też umysłowo upośledzonych
- ➔ Brak aktualnych danych dotyczących liczby skazanych z zaburzeniami psychicznymi
- ➔ 12 lat temu było to ok 20 % uzależnionych od alkoholu, ok. 4 % uzależnionych od narkotyków, a także od do 8 % osadzonych z zaburzeniami psychicznymi
- ➔ W 2014 r. terapia skazanych uzależnionych była prowadzona w 15 więziennych oddziałach terapeutycznych łącznie dysponującymi 521 miejscami.
- ➔ W 2014 r. Systemach terapeutycznych pracowało 558 psychologów oraz psychiatrów.

System terapeutyczny

Podsumowanie

- ➔ Terapia w zakładzie karnym stanowi fragment szerszego procesu, który w Polsce określa się procesem resocjalizacji.
- ➔ Programy terapii muszą zatem uwzględniać to, co ogólnie wiadomo na temat skutecznych oddziaływań wobec przestępców
- ➔ W polskich zakładach karnych terapia skazanych jest prowadzona w oddziałach terapeutycznych, stanowiących wydzielone części tych zakładów
- ➔ Czas realizacji podstawowego cyklu terapeutycznego wynosi aktualnie w stosunku do sprawców uzależnionych od 3 miesięcy (skazani uzależnieni od alkoholu) do 6 miesięcy (skazani uzależnieni od narkotyków). Jest to okres względnie krótki, krótszy, niż w większości tego typu programach realizowanych w systemach więziennych innych krajów

Wykształciły się dwie, dominujące strategie pracy ze sprawcami przestępstw na tle seksualnym

- ▶ Model ochrony społeczności lokalnej, oparty na intensywnym nadzorze nad sprawcami, którzy opuścili instytucje izolacyjne oraz model pracy klinicznej, kładący nacisk na terapię sprawców, zarówno na etapie odbywania przez nich kary, jak i po opuszczeniu zakładów karnych.
  - W ramach tej strategii funkcjonują procedury weryfikacji osób starających się o zatrudnienie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, czy też rejestry osób skazanych w przeszłości za popełnienie przestępstw na tle seksualnym.
  - tego rodzaju mechanizmy są charakterystyczne dla systemów prawnych krajów anglosaskich. W Europie (poza Wielką Brytanią i częściowo Francją) rozpowszechniony jest system terapeutyczny.
- ▶ **A zatem:** umieszczenie w systemie terapeutycznym wykonywania kary pozbawienia wolności dotyczy osób skazanych za przestępstwo określone w art. 197-203 KK., popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art. 96 § 1 KKW)
- ▶ **Z kolei** zastosowanie środków zabezpieczających uzależnione jest od skazania za przestępstwo określone w art. 147, 156, 197, 198 199§2 i art. 200 § 1 KK, którego sprawca dopuścił się także w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Środki zabezpieczające

Środki zabezpieczające orzeka się gdy:

- ▶ Sprawca nie odpowiada karnie (z uwagi na niepoczytalność)
- ▶ Gdy sprawca zostaje skazany, ale względy prewencyjne przemawiają za orzeczeniem wobec niego środków zabezpieczających o charakterze terapeutycznym bądź izolujących od społeczeństwa, chroniąc przed ponownym popełnianiem przestępstw

Orzeczenie środków zabezpieczających następuje w wyroku skazującym albo przed ukończeniem wykonania kary pozbawienia wolności

Środki zabezpieczające

Cele wykonywania:

- ▶ Cele wykonywania środków zabezpieczających art. 202 k.k.w.
- ▶ Jest to poprawa stanu zdrowia i zachowania sprawcy w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem
- ▶ Dla realizacji wskazanego wyżej celu sprawcę obejmuje się odpowiednim postępowaniem:
  1. Lecznicznym
  2. Psychoterapeutycznym
  3. Rehabilitacyjnym
  4. Resocjalizacyjnym

Zasady

- ▶ Czasu stosowania środków zabezpieczających nie określa się z góry- dotyczy to również pobytu w zakładzie psychiatrycznym
- ▶ Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy jego dalsze stosowanie nie jest konieczne - zależy od oceny stanu zdrowia sprawcy (czy zachodzi nadal wysokie prawdopodobieństwo, że sprawca ponownie popełni czyn zabroniony)
- ▶ **Sąd nie rzadziej niż co 6 miesięcy orzeka w przedmiocie dalszego stosowania danego środka**

Zasady

- ▶ W razie uzyskania opinii, że dalszy pobyt nie jest konieczny, sąd bezzwłocznie orzeka o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego
- ▶ W przypadku zwolnienia z zakładu psychiatrycznego sąd może orzec środki wolnościowe lub terapeutyczne
- ▶ Jeśli orzeczono inny środek zabezpieczający (wolnościowy lub terapeutyczny), sąd orzeka o dalszym jego stosowaniu, nie rzadziej niż co 12 miesięcy
- ▶ **Środki zabezpieczające orzeka sąd-** w wyroku skazującym lub przed ukończeniem wykonywania kary pozbawienia wolności.
- ▶ **Orzeczenie o umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym-** tylko w wyroku

Środki zabezpieczające

W Kodeksie Karnym można wyróżnić kilka rodzajów środków zabezpieczających:

Katalog środków zabezpieczających art. 93a § 1 k. k. :

- ▶ Elektroniczna kontrola miejsca pobytu
- ▶ Terapia
- ▶ Terapia uzależnień
- ▶ Pobyt w zakładzie psychiatrycznym

Środki zabezpieczające

Rodzaje środków zabezpieczających:

- ▶ środki wolnościowe
- ▶ środki o charakterze terapeutycznym
- ▶ środki leczniczo- izolacyjne

Grupa sprawców czynów zabronionych

5 kategorii podmiotów co do których środki te są orzekane

► Zgodnie z art. 93 c KK można orzec środki zabezpieczające wobec sprawcy:

1. Co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1;
2. W razie skazania za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2;
3. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 148, 156, 197, 198, art. 199 § 2 lub art. 200 § 1, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej;
4. W razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia za przestępstwa określone w rozdziale XIX, XXIII, XXV lub XXVI, popełnione w związku z zaburzeniem osobowości o takim charakterze lub nasileniu, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy;
5. W razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;

- Aktualna regulacja zawiera rozszerzenie kategorii sprawców na sprawców wykazujących zaburzenia osobowości
- **ZABURZENIA** muszą być poważne

Środki wolnościowe

Środki zabezpieczające wolnościowe: *elektroniczna kontrola miejsca pobytu a także środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3*

- Sprawca, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, ma obowiązek poddania się nieprzerwanej kontroli miejsca swojego pobytu sprawowanej za pomocą urządzeń technicznych, w tym noszonego nadajnika (art. 93e KK)
- Inną grupą środków zabezpieczających o charakterze wolnościowym są środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3, orzekane wówczas tytułem środka zabezpieczającego m.in.:
  - ▶ nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,
  - ▶ zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
  - ▶ zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób

Środki o charakterze terapeutycznym

Środki zabezpieczające o charakterze terapeutycznym: **terapia lub terapia uzależnień** (art. 93f § 2 KK)

- ▶ Obowiązek stawiennictwa we wskazanej przez sąd placówce w terminach wyznaczonych przez sąd
- ▶ **W przypadku terapii uzależnień** sprawca ma obowiązek poddania się leczeniu uzależnienia od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka, **we wskazanej przez sąd placówce leczenia odwykowego**
- ▶ **W pewnych przypadkach** orzeczenie terapii może polegać na obowiązku poddania się terapii farmakologicznej zmierzającej do osłabienia popędu płciowego.
- ▶ Inną formą terapii jest **psychoterapia lub psychoedukacja**, której celem jest poprawa funkcjonowania sprawcy w społeczeństwie

Środki o charakterze izolacyjnym

Środki zabezpieczające o charakterze izolacyjnym: **pobyt w zakładzie psychiatrycznym**

- ▶ Sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art.93b § 5 KK)
- ▶ Kodeks karny przewiduje następujące podstawy orzeczenia obligatoryjnego umieszczenia sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym:
  1. Jeżeli sprawca popełnił czyn zabroniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 KK i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym (art. 93 g § 1 KK)
  2. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2 KK na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym
  3. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 §2 lub art. 200 §1 popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej, na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art.93g § KK)

Zakład psychiatryczny

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady psychiatryczne mogą być organizowane jako zakłady:

Maksymalnego zabezpieczenia- gdzie kierowani są sprawcy, których powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

- ▶ Nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia, sprawcy stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Wzmocnionego zabezpieczenia- gdzie umieszcza się sprawców określonych w 93c pkt 3, w razie skazania za zabójstwo, ciężki uszczerbek na zdrowiu, zgwałcenie, wykorzystanie seksualne bezradności, niepoczytalności, seksualne nadużycie stosunku zależności, obcowanie płciowe z małoletnim, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych;

- ▶ Kieruje się sprawców, których zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia ! Nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia, sprawcy stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Podstawowego zabezpieczenia- gdzie kierowani są sprawcy, którzy nie kwalifikują się do pozostałych rodzajów zakładów psychiatrycznych

Zakłady psychiatryczne podstawowego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Zapewniają stały nadzór nad sprawcami przebywającymi w zakładzie
- ▶ Posiadają drzwi i okna wyposażone w urządzenia uniemożliwiające sprawcom samowolne opuszczenie zakładu
- ▶ Kieruje się sprawcą, który nie kwalifikuje się do zakładów dysponujących warunkami wzmocnionego lub maksymalnego zabezpieczenia
- ▶ Pacjenci mają większą swobodę niż w zakładach wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, mogą wychodzić na spacery pod nadzorem opiekuna i nie są monitorowani 24 godziny na dobę
- ▶ Pacjent, który początkowo trafił na oddział o wzmocnionym zabezpieczeniu, może zostać przeniesiony na oddział podstawowy np. za dobre zachowanie i stosowanie się do zaleceń.

Zakłady psychiatryczne wzmocnionego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Wyposażone są w:
  - system telewizji wewnętrznej umożliwiający obserwację drzwi wejściowych, okien zewnętrznych, sal ogólnych, izolatek oraz korytarzy,
  - elektroniczny system sygnalizujący niekontrolowane otwarcie drzwi i okien
- ▶ mają możliwość wydzielenia od 10-łóżkowych do 20-łóżkowych pododdziałów
- ▶ mają bezpośredni dostęp do ogrodzonego terenu rekreacyjnego
- ▶ zapewniają stałą obecność personelu, w tym personelu ochrony, na terenie zakładu
  - od 700 do 2200 w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu
  - od 2200 do 700 w liczbie nie mniejszej niż 1/6 pojemności zakładu
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego zabezpieczenia

Zakłady psychiatryczne maksymalnego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Dysponują systemem osobistych elektronicznych urządzeń alarmowych sygnalizujących zagrożenie, w które jest wyposażony personel
- ▶ Otoczone są oświetlonym, nadzorowanym za pośrednictwem telewizji wewnętrznej, gładkim murem o wysokości co najmniej 5,5 metra lub dysponują innymi zabezpieczeniami o porównywalnej skuteczności, uniemożliwiającymi samowolne oddalenie się sprawcy
- ▶ Zatrudniają personel w liczbie co najmniej dwu i półkrotnie większej niż pojemność zakładu (w tym również personel sprawujący ochronę nad sprawcami czynów zabronionych w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu)
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami wzmocnionego zabezpieczenia

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

- ▶ Zakres ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym został zakreślony szeroko .
- ▶ Obejmuje czyny które zostały zakwalifikowane przez ustawodawcę jako „przestępczość przeciwko wolności seksualnej” wymienione w rozdziale XXV KK.
- ▶ **Art. 6 ust. 1 Przeseksu-** poza prawomocnie skazanymi za popełnienie przestępstw mieszczących się w tej definicji, podstawowe instrumenty ochronne o których mowa w niniejszej Ustawie (t.j. rejestr sprawców z dostępem ograniczonym, obowiązki pracodawców i organizatorów działalności obejmującej małoletnich) przepisy znajdują zastosowanie wobec osób, przeciwko którym prawomocnie warunkowo umorzono postępowanie karne w sprawach o te przestępstwa lub orzeczono prawomocnie środki zabezpieczające.
- ▶ W pewnym zakresie mogą być też użyte względem nieletnich.

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

Dziś możemy zauważyć, iż wykształciły się dwie, dominujące strategię pracy ze sprawcami przestępstw na tle seksualnym

- ▶ W założeniu twórców PrzewStSexU, celem było wprowadzenie szczególnych środków ochrony, które przeciwdziałałyby zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (art. 1) zwłaszcza skierowanym przeciwko małoletnim.
- ▶ Do tych środków Ustawa zalicza zgodnie z art. 4:
  - 1) rejestr przestępców na tle seksualnym
  - 2) obowiązki pracodawców oraz innych organizatorów w zakresie działalności związanej z edukacją, leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi
  - 3) oraz wskazanie miejsc szczególnego zagrożenia przestępczością na tle seksualnym

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

Rejestr przestępców na tle seksualnym

- ▶ Rejestr składa się z dwóch, oddzielnych baz danych, określonych jako:
  - Rejestr z dostępem ograniczonym
  - Rejestr publiczny,
- ▶ Prowadzi go Ministerstwo Sprawiedliwości , a zadania z nim związane realizuje Biuro Informacyjne Krajowego Rejestru Karnego

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

🏠 Strona główna

🔍 A- A+ PL EN Pomoc ▾

Rejestr Sprawców Przesłępstw na Tle Seksualnym

Rejestr z dostępem ograniczonym

- [Zaloguj](#)
- [Zarejestruj](#)
- [Sprawdź autentyczność wydruku](#)

Czym jest Rejestr z dostępem ograniczonym?

To baza danych, w której znajdują się informacje o sprawcach przestępstw na tle seksualnym. Podstawą umieszczania danych jest [ustawa](#) z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 405).

Kto ma prawo do uzyskania informacji z Rejestru z dostępem ograniczonym?

Każdy ma prawo ([art. 12](#)) dowiedzieć się, czy jego dane znajdują się w Rejestrze. Sądy, prokuratury, policja i inne uprawnione służby oraz organy mają dostęp do informacji z Rejestru, gdy prowadzą postępowanie lub wymaga tego ich ustawowe zadanie. Pracodawcy i organizatorzy działalności związanej z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem lub opieką nad dziećmi, mają obowiązek ([art. 24](#))

Rejestr publiczny

- [Wejdz](#)

Czym jest Rejestr publiczny?

To ogólnodostępna baza danych, w której znajdują się informacje o najgroźniejszych sprawcach przestępstw na tle seksualnym. Są to przede wszystkim dane osób, które dopuściły się gwałtów na dzieciach i gwałtów popełnionych ze szczególnym okrucieństwem.

O tym kto jest w Rejestrze decydują wyłącznie przepisy ustawy i sądy.

Kto ma prawo do uzyskania informacji z Rejestru publicznego?

Rejestr publiczny jest w całości jawny i dostępny w internecie dla każdego.

Jak korzystać z Rejestru publicznego?

Z Rejestru publicznego można korzystać bez konieczności rejestracji i logowania.

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

Rejestr Sprawców Przesłęstw na Tle Seksualnym Rejestr publiczny

Filtry

Miejscowość, w której osoba przebyw

Pierwsze imię

Nazwisko

Filtry zaawansowane ▼

Wyczyść

Filtruj

Sortowanie:

Nazwisko

A-Z

Tożsamość:

< 1 2 >

Nazwisko: ADAMCZYK

Nazwisko rodowe: ADAMCZYK

Pierwsze imię: MARIUSZ

Data urodzenia: 1976.10.09

Płeć: Mężczyzna

Miejscowość urodzenia:

BARLINEK

Obywatelstwo/a: POLSKIE

Miejscowość, w której osoba przebywa:

W trakcie weryfikacji

Drugie imię:

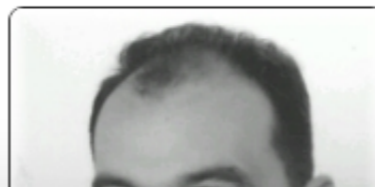
Państwo urodzenia:

POLSKA

Szczegóły

Tożsamość:

< 1 2 >

Nazwisko: ADLER

Nazwisko rodowe: ADLER

Pierwsze imię: PAWEŁ

Drugie imię: MARCIN

Szczegóły

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

Rejestr z dostępem ograniczonym

W rejestrze z dostępem ograniczonym gromadzi się dane o wszystkich kategoriach osób, o których jest mowa w art. 6 ust. 1 pkt 1-4 PrzystSeksu.

- ▶ Z zasobu publicznego wyłącza się natomiast **informacje o nieletnich**
- ▶ Wobec pozostałych kategorii osób, zmieszczenie danych warunkowane jest tym czy w kwalifikacji prawnej w orzeczeniu powołano przestępstwo o charakterze seksualnym, będąc już uprzednio skazanymi za takie przestępstwo, jeśli którekolwiek z nich zostało popełnione na szkodę małoletniego.
- ▶ Do rejestru z dostępem ograniczonym poza danymi sprawcy, pobieranymi z Krajowego Rejestru Karnego (art. 7 ust. 1) trafiają informacje o jego numerze PESEL, wizerunek twarzy (pobrany z Rejestru Dowodów Osobowych), faktyczny adres pobytu uzyskany od Policji (art. 7 ust. 3).

Ustawa o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym

- ▶ Ustawa nakłada także dodatkowe obowiązki na pracodawców i inne podmioty zaangażowane w prowadzenie działalności związanej z wychowaniem, edukacją i leczeniem małoletnich lub opieką nad nimi (**art. 12 PrzewStS**)

Polegają one na konieczności sprawdzenia w Rejestrze każdego kandydata, który miałby zostać zaangażowany do tego rodzaju działalności (z wyłączeniem rodziny małoletniego lub osoby znanej rodzicom).

- ▶ Wprowadzono nawet nowy rodzaj wykroczenia, penalizujący dopuszczenie do pracy lub innej działalności z dziećmi osoby bez uzyskania informacji o tym, czy figuruje w rejestrze lub wiedząc, że dane tej osoby są tam zamieszczone (**art. 23 ust. 2 PrzewStS**)
- ▶ Ostatni ze środków szczególnej ochrony wymieniony w art. 3 ustawy polega na **określeniu miejsc szczególnego zagrożenia przestępczością na tle seksualnym** i prowadzeniu ogólnodostępnej mapy zawierającej informacje o takich zagrożeniach, publikowanej na stronie internetowej BIP Komendy Głównej.